

## Behandelingsvoorstel voor de commissie REG, met uitnodiging van WEM en IME

Onderwerp: Balans Koepelnotitie Fysieke Leefomgeving

Cie-datum : 2 februari 2004

Cie-nummer: 2004REG07

---

**Procedure:** in GS op: 16 december 2003  
eerdere behandeling in cie: nee  
in PS: nee

inspraak: nee  
op: -  
op: -

---

Behandelend ambtenaar: Jeroen van Vught  
Portefeuillehouder: J. Streng

toestel: 3250

### Inleiding

Hierbij ontvangt u de ‘Balans Koepelnotitie Fysieke Leefomgeving’. Daarmee wordt voorzien in toezegging nr. 4 de dato 27 maart 2003, waarmee de evaluatie van de Koepelnotitie wordt uitgesteld tot januari 2004.

Uit de Balans blijkt dat de Koepelnotitie haar nut heeft bewezen als gezamenlijke opmaat voor de nieuwe generatie strategische plannen. De beleidsuitspraken hebben grotendeels doorgewerkt in het (concept)beleid van de provinciale strategische plannen (Streekplan, Strategisch Mobiliteitsplan Utrecht, Waterhuishoudingsplan en Milieubeleidsplan). Van de 27 beleidsuitspraken hebben er 23 geheel doorgewerkt; 4 beleidsuitspraken hebben gedeeltelijk doorgewerkt (zie verder: dit behandelingsvoorstel onder ‘Argumenten’ en ‘Conclusies’ op p.17 van de Balans). Ook de doelstelling uit het toegevoegde hoofdstuk ‘Sociale cohesie; handvat voor integraal beleid’ heeft haar weg naar met name het Streekplan en het Strategisch Mobiliteitsplan Utrecht weten te vinden.

De tijdshorizon waarop de Koepelnotitie zich richtte was 2020. Nu de nieuwe generatie strategische plannen –met het Streekplan en het Strategisch Mobiliteitsplan Utrecht voorop- voor een groot deel deze planningshorizon afdekt, is de sturingskracht van de Koepelnotitie voor de verdere toekomst zeer beperkt. Na vaststelling van het Streekplan zal worden bekeken op welke wijze een visie op de lange termijn (2030) kan worden vastgelegd, mede in het licht van de visie-ontwikkeling in Randstadverband en het nieuwe fenomeen Structuurvisie in de nieuwe Wet op de Ruimtelijke Ordening (waarschijnlijk in 2006 in werking).

---

Vervolg inleiding op pagina 2: nee

### Wordt geagendeerd:

- voor korte bespreking (er kunnen enkele kleine opmerkingen worden gemaakt) en vervolgens ter kennisneming.

---

### Beoogd effect

- U op de hoogte te stellen, dat de Koepelnotitie Fysieke Leefomgeving haar nut heeft bewezen als gezamenlijke opmaat voor de nieuwe generatie strategische plannen. Zowel het Streekplan, het Strategisch Mobiliteitsplan Utrecht, het Milieubeleidsplan als het Waterhuishoudingsplan hebben de Koepelnotitie als visionaire onderlegger (zie: Functies Koepelnotitie op p. 2 en de Conclusies op p.17 van de Balans).

### Argumenten

### **Doorwerking beleidsuitspraken Koepelnotitie naar strategische plannen**

- De strategische plannen ondersteunen elkaar en verwijzen ‘over-en-weer’ naar elkaars beleid.
- De kwaliteit van de fysieke leefomgeving, die in de Koepelnotitie is beschreven aan de hand van duurzaamheid en leefbaarheid, is verankerd in het beleid van alle strategische plannen.
- De beleidsuitspraken hebben grotendeels doorgewerkt in het beleid van de provinciale strategische plannen. Van de 27 beleidsuitspraken hebben er 23 doorgewerkt; 4 beleidsuitspraken hebben gedeeltelijk doorgewerkt. Daarbij valt op dat het gaat over beleidsuitspraken, die het verkeers- en vervoerbeleid betreffen. De verklaring ligt in een wijziging van beleidskoers ten opzichte van de Koepelnotitie onder meer ten aanzien van het accepteren van automobilititeit als maatschappelijk gegeven. Bovendien weet de provincie met het Strategisch Mobiliteitsplan Utrecht beter het ‘willen’ en ‘kunnen’ in evenwicht te brengen (zie verder: Conclusies op p.17 van de Balans).

### **Communicatie**

- De Balans is een interne beleidsevaluatie en bevat daardoor onvoldoende nieuwswaarde voor de buitenwacht om er een persbericht over te doen laten uitgaan.

### **Bijlagen**

- Balans van de Koepelnotitie (totaal 18 pagina's)

# Balans Koepelnotitie Fysieke Leefomgeving

## Inhoudsopgave

<b>1.</b>	<b>In Perspectief</b>	<b>2</b>	
	Aanleiding	2	
	Doel	2	
<b>2.</b>	<b>Doorwerking</b>	<b>3</b>	
<b>2.1</b>	<b>Beleidsuitspraken Koepelnotitie Fysieke Leefomgeving</b>	<b>3</b>	
	<b>Uitspraak</b>	<b>Thema</b>	
1		Positionering van de provincie	3
2		Duurzaamheid	4
3		Milieu als ordenend principe	4
4		Water als ordenend principe	5
5		Duurzame bescherming tegen hoogwater	6
6		Inrichting van de compacte stadsgewesten	6
7		Verstedelijking buiten de stadsgewesten	7
8		Mate van verstedelijking: afleiding vestigingsdruk	7
9 en 10		Zorg voor de kwaliteit van het bestaand stedelijk gebied: stedelijke vernieuwing	7
11 t/m 16		Bereikbaarheid	8
17 t/m 19		Economie	11
20 t/m 22		Recreatie en toerisme	12
23		Natuur en landschap	13
24		Landbouw: Oplossingsrichtingen	14
25 en 26		Landbouw: Nadere invulling verwevingsgebieden	14
27		Rood voor groen	15
<b>2.2</b>	<b>Doelstelling Sociale cohesie</b>	<b>16</b>	
<b>2.3</b>	<b>Conclusies</b>	<b>17</b>	
<b>3.</b>	<b>Vooruitblik</b>	<b>18</b>	

## 1. In Perspectief

### Funcities Koepelnotitie

In oktober 2003 was het vijf jaar geleden, dat provinciale staten de Koepelnotitie Fysieke Leefomgeving hebben vastgesteld. Aan deze notitie kenden zij twee functies toe, te weten:

1. *Het bevorderen van de afstemming van de komende generatie (strategische) plannen.*  
De Koepelnotitie kent geen wettelijk kader. Er gaat zelfbinding van uit. Zij is primair van betekenis voor de komende generatie (strategische) plannen en zal daarin dus dienen door te werken ten gunste van een optimale wederzijdse ondersteuning van die plannen.
2. *Strategische visie voor de fysieke leefomgeving van de provincie Utrecht tot 2020.*  
De Koepelnotitie omvat een ontwikkelingsvisie met strategische beleidsuitspraken als bindmiddel. Met de notitie als uitgangspunt zal moeten worden voorkomen, dat:
  - de toenemende maatschappelijke dynamiek een wezenlijke afname van de leefbaarheid in de provincie Utrecht tot gevolg heeft;
  - op korte termijn activiteiten plaatsvinden die gewenste of noodzakelijke ontwikkelingen op de langere termijn belemmeren of mogelijk zelfs uitsluiten.

Bij de vaststelling van de Koepelnotitie (oktober 1998) is door provinciale staten besloten een hoofdstuk Sociale samenhang aan de Koepelnotitie toe te voegen. In januari 2001 is het toegevoegd hoofdstuk 'Sociale cohesie, een handvat voor integraal beleid' door hen vastgesteld. Het heeft als doel te bewerkstelligen, dat in het beleid voor de fysieke leefomgeving de juiste voorwaarden aanwezig zijn, nu en in de toekomst, voor sociale cohesie.

Tijdens de voorbereiding van de vier strategische plannen hebben gedeputeerde staten het 'Denkkader vier strategische plannen provincie Utrecht' (september 2001) vastgesteld. Dit gebeurde om de gezamenlijke uitgangspositie, die voortkwam uit de Koepelnotitie en het toegevoegd hoofdstuk over sociale cohesie, duidelijk en beknopt voor ogen te houden.

### Aanleiding

De aanleiding voor het opmaken van de Balans is te vinden in de volgende passage uit de Koepelnotitie (p.7):

*"Bij de herziening van de provinciale plannen waarin de Koepelnotitie doorwerkt, vindt uiteraard formele inspraak plaats. Duidelijk zal zijn dat niet op voorhand valt uit te sluiten dat in een dergelijke formele procedure geconcludeerd wordt dat de inhoud van de Koepelnotitie op enig punt moet worden aangepast. Mede daarom beschouwen wij de Koepelnotitie als een dynamisch stuk. Als daartoe aanleiding bestaat zal bijstelling plaatsvinden. Overigens kunnen niet alleen formele procedures voor provinciale plannen daarvoor de aanleiding zijn. Ook voortschrijdende inzichten en vooral feitelijke ontwikkelingen kunnen aanleiding vormen voor bijstelling. Een visie over een periode van ruim 20 jaar is immers met de nodige onzekerheden en aannames omgeven. (...) De eerste evaluatie zal plaatsvinden voor de statenverkiezingen in 2003."*

Uit de passage blijkt, dat de Balans vóór de statenverkiezingen in 2003 zou worden opgesteld. De portefeuillehouder ruimtelijke ordening heeft in het voorjaar van 2003 de notitie echter eind 2003/begin 2004 toegezegd aan de commissie REG. Dit is gebeurd vanwege de drukke werkzaamheden rond de voorbereidingen van het nieuwe streekplan.

### Doel

Het doel van de Balans is tweeledig en is gekoppeld aan de twee functies van de Koepelnotitie:

1. Inzicht krijgen in de doorwerking van de beleidsuitspraken uit de Koepelnotitie en de doelstelling uit het toegevoegd hoofdstuk 'Sociale cohesie' in de vier strategische plannen. Hierbij gaat het over de volgende (concept)plannen:
  - het streekplan 2005-2015 (Ontwerp, december 2003 )
  - het Strategisch Mobiliteitsplan Utrecht 2004-2015 (hierna SMPU; Ontwerp, april 2003),
  - het Provinciaal Milieubeleidsplan 2004-2008 (hierna PMP; Ontwerp, december 2003), en
  - het Waterhuishoudingsplan 2004-2010 (hierna WHP; Conceptontwerp, augustus 2003)De doorwerking wordt in hoofdstuk 2 besproken. Dit is een beschrijving op hoofdlijnen voor zover het de strategische plannen aangaat. Om zicht te bieden op de mate waarin de

betreffende beleidsuitspraak heeft doorgewerkt, staat achter iedere beleidsuitspraak één van de volgende kwalificaties: heeft doorgewerkt, heeft gedeeltelijk doorgewerkt, of heeft niet doorgewerkt. Het oordeel is gebaseerd op een inhoudelijk analyse van de strategische plannen en gesprekken met de projectleiders.

2. Inzicht krijgen in de sturingskracht van de Koepelnotitie voor de toekomst, die verder weg ligt dan 2020. De nieuwe generatie strategische plannen, met het streekplan en het SMPU voorop, dekken immers voor een groot deel de planningshorizon van de Koepelnotitie af. Hoofdstuk 3 geeft een vooruitblik.

## **2. Doorwerking**

### **2.1 Beleidsuitspraken Koepelnotitie Fysieke Leefomgeving**

#### **Positionering van de provincie**

##### **Beleidsuitspraak 1: heeft doorgewerkt**

*Mede vanwege het in de Randstad aanwezige internationale vestigingsmilieu blijven wij ons richten op intensieve samenwerking in Randstadverband. Daarnaast zullen wij initiatieven nemen om de samenwerking met Gelderland en Noord-Brabant te intensiveren.*

De samenwerking in Randstadverband is sinds het uitbrengen van de Koepelnotitie alleen maar verstevigd. Met de vier grote steden, de vier Kaderwetgebieden en de overige provincies heeft de provincie vooral via het samenwerkingsverband Regio Randstad een nauw samenwerkingsverband. Dat is erop gericht om als Randstadpartners gezamenlijk onze inbreng bij het Rijk te leveren, onder meer in het kader van de grote Rijksnota's, waaronder de Nota Ruimte. Ook wordt in dat verband de strategische agenda voor de Randstad voor de komende periode uitgewerkt. Deze agenda is er vooral op gericht de economische potentie en de groenblauwe kwaliteiten van de Deltametropool te versterken. Daarmee kan de Randstad haar concurrentiepositie ten aanzien van andere Europese metropolitane gebieden versterken.

Om als provincie Utrecht, samen met de gemeente Utrecht en het Bestuur Regio Utrecht, een goede inbreng in de Randstaddiscussie te kunnen leveren is binnen de provincie de afstemming tussen de partners versterkt. Daarbij spelen niet alleen de drie genoemde partners een rol, maar ook de gemeente Amersfoort en het Gewest Eemland, die niet direct in het Randstadsamenwerkingsverband zijn vertegenwoordigd. Die afstemming is de afgelopen periode versterkt en heeft zich tot over de provinciegrens uitgebreid. Ook Hilversum en het Gewest Gooi- en Vechtstreek zijn bij de discussie betrokken. Bij deze discussies wordt vooral ingezet op het markeren van de positie van het gebied in de Randstad en voor het voetlicht te brengen. Het gebied heeft een nadrukkelijke toegevoegde waarde om de Randstad verder tot ontwikkeling te brengen. Een van de onderdelen van deze acties is om de grote strategische en randstedelijke programma's en projecten in het gebied nader te definiëren en te prioriteren om daarmee ook de gevraagde inzet van Rijkszijde nauwkeuriger aan te geven. Dat is ook relevant in het licht van de verminderde budgetten op Rijksniveau.

Ook ten aanzien van de discussies over de grote bouwlocaties vindt Randstedelijke afstemming plaats. Zo heeft Almere een belangrijke taak om een deel van de woningdruk op de Noordkant van de Randstad op te vangen. De provincie Utrecht is één van de medeondertekenaars van het Startconvenant om een integraal ontwikkelingsplan voor Almere op te stellen.

Daarnaast is de samenwerking tussen de Randstadprovincies zelf versterkt via het zogenaamde P-4 overleg. In dat overleg zijn een aantal projecten benoemd, waarbij de provincies een bijzondere verantwoordelijkheid voelen daar gezamenlijk een slag in te maken. Een voorbeeld daarvan is het initiatief rond het Veenweidegebied. Dit wordt namens de vier Randstadprovincies door Utrecht getrokken.

In het streekplan en het SMPU is de randstedelijke samenwerking ook beargumenteerd benoemd en is gewezen op het belang daarvan voor onze provincie. Ook met Gelderland is de samenwerking versterkt. Dat is onder meer tot uiting gekomen bij de planvoorbereiding voor de HSL-oost. Ook bij de discussies rondom de VINEX-locatie Vathorst zijn de banden met Gelderland aangehaald. Samen met Gelderland en de betrokken gemeenten werkt de provincie aan een structuurvisie voor het WERV-gebied. Het WERV-gebied omsluit de gemeenten Wageningen,

Ede, Rhenen en Veenendaal. Daarnaast zijn Utrecht en Gelderland gezamenlijk opdrachtgever in het kader van het Reconstructiegebied Utrecht Oost en Gelderse Vallei. De contacten met Noord-Brabant, dat niet aan het Utrechts grondgebied grenst, zijn minder intensief. De functionele relaties met dat gebied zijn ook minder. Wel spelen de A-2 en het spoor Utrecht-Den Bosch een belangrijke rol in de verbindingen tussen de beide gebieden.

In het kader van Waterbeleid in de 21<sup>e</sup> eeuw vindt samenwerking plaats in de deelstroomgebieden Amstelland (met Noord-Holland), Zuid-Holland-Zuid (met Zuid-Holland) en Gelderse vallei (met Gelderland). In het WHP geeft de provincie aan, dat deze samenwerking voor de planperiode zal worden voortgezet. Voor de toekomst acht zij de samenwerking in deelstroomgebieden voor de Europese Kaderrichtlijn Water het belangrijkste. Het gaat dan om samenwerking met Noord- en Zuid-Holland voor deelstroomgebied Rijn-West en met Gelderland voor Rijn-Midden.

### **Duurzaamheid**

#### **Beleidsuitspraak 2: heeft doorgewerkt**

*Bij het uitwerken van de beleidsthema's wordt vastgehouden aan het duurzaamheidsprincipe. Dit houdt in dat gestreefd wordt naar kringloopsluiting, besparing van energie en grondstoffen, het voorkómen van verdere aantasting van de milieukwaliteit en het saneren van verontreiniging op korte termijn boven de interventiewaarden en op lange termijn zo optimaal mogelijk.*

Alle strategische plannen hanteren duurzaamheid als één van de uitgangspunten. Zo is het primaire doel, dat de provincie wil bereiken met haar ruimtelijk beleid een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving. De lagenbenadering doet haar intrede als instrument om een duurzame inrichting van de ruimte te bewerkstelligen. Duurzaam gebruik van water is één van de hoofddoelen van het WHP. Het SMPU werkt duurzaamheid verder uit in één van de hoofddoelen, namelijk: het verminderen van de negatieve effecten van verkeer en vervoer op de kwaliteit van de leefomgeving. Leefbaarheid en duurzaamheid vormen de pijlers van het nieuwe PMP. Samen werken aan een leefbare provincie in een duurzame wereld is de komende planperiode het devies. Hierbij ambieert de provincie onder meer het behoud en herstel van de milieukwaliteit.

Het tweede deel van de beleidsuitspraak komt aan de orde in het hoofdstuk over voorraadbeheer in het PMP. Het blijkt, dat het sluiten van kringlopen door afval nuttig toe te passen en energie te halen uit schone of hernieuwbare bronnen nog steeds actueel is. Onze inspanningen richten zich op een zo hoogwaardig mogelijk hergebruik van secundaire grondstoffen en de zorg voor schone energie. Daarnaast zet de provincie haar beleid voort om alle urgente gevallen van ernstige bodemverontreiniging te saneren of te beheersen voor het jaar 2023. Voor de korte termijn (2008) stelt de provincie zich tot doel 20% van de werkvoorraad van 2004 te saneren of beheersen.

### **Milieu als ordenend principe**

#### **Beleidsuitspraak 3: heeft doorgewerkt**

*Overschrijding van de MTR-waarde is niet aanvaardbaar, tenzij dit op grond van een integrale afweging van milieu en ruimtelijke ordeningsbelangen dringend gewenst is, het slechts één van de milieuaspecten betreft, de interventiewaarde niet wordt overschreden en in beginsel zowel milieu- als ruimtelijke compensatie plaatsvindt.*

In het nieuwe WHP wordt geconstateerd dat voor een aantal stoffen in 2007 niet aan de MTR-waarden<sup>1</sup> voor oppervlaktewater en nieuw gevormd sediment voldaan kan worden vanwege diffuse emissies en/of het hoge achtergrondniveau. Voor de waterschappen geldt een inspanningsverplichting om in 2010, of zoveel eerder als mogelijk, te voldoen aan deze waarden. Voor alle stoffen geldt een standstill-beginsel: de waterkwaliteit mag niet achteruitgaan. Op termijn worden de MTR-waarden vervangen door de normen op basis van de Europese Kaderrichtlijn Water.

In het kader van de gebiedsgerichte aanpak is in het PMP de doelstelling geformuleerd, dat er in 2008 inzicht is in de overschrijdingen van de MTR-waarden. Nieuwe overschrijdingen worden voorkomen. Hiertoe zal een inventarisatie worden uitgevoerd en een saneringsprogramma voor de

---

<sup>1</sup> Maximaal Toelaatbaar Risico: korte termijn doelstelling; niet functie- en gebiedsspecifiek, maar gericht op een niveau zonder overlast en een minimumniveau voor ecologische potenties.

geconstateerde knelpunten worden opgesteld. Daarnaast wordt er in de onderdelen lucht, water (diffuse bronnen) en bij de doelgroep gerefereerd aan de MTR.

In het kader van het nieuwe PMP wil de provincie met de gebiedsgerichte milieukwaliteitsprofielen verder gaan op de weg naar meer maatwerk<sup>2</sup>. Bij deze aanpak staat een differentiatie van de milieukwaliteit naar typen gebieden centraal. Niet elk gebied heeft dezelfde milieukwaliteit (nodig). De gebiedsindeling van de milieukwaliteitsprofielen is afgestemd met die uit het streekplan voor wat betreft de woonmilieudifferentiatie, het locatiebeleid en de zonering van het landelijk gebied. Daarmee wordt een brug geslagen naar de ruimtelijke planvorming.

Voor een optimale functietoekenning en leefomgevingskwaliteit is een integrale afweging van ruimtelijke, sociaal-economische en milieuaspecten nodig. Voor de provincie staat het bereiken van een leefomgevingskwaliteit die er in totaliteit beter van wordt voorop. In de praktijk blijkt dat een strikte hantering van alle milieunormen het bereiken van dat doel soms in de weg kan staan. Waar dit noodzakelijk is om een in totaliteit betere leefomgevingskwaliteit te verkrijgen, zal de provincie gebruik maken van de mogelijkheden die de Experimentenwet Stad en Milieu haar biedt. Anderzijds wordt geconstateerd dat dáár waar sprake is van stapeling van milieuhinder de gezondheid van mensen in het geding kan komen zónder dat de normen voor de afzonderlijke milieufactoren worden overschreden. In 2004 zal in kaart worden gebracht waar binnen de provincie sprake is van zo'n stapeling van milieuhinder. In het PMP wordt aangegeven dat de provincie vanaf 2008 deze stapeling van gezondheidsrisico's mee wil gaan wegen bij (ruimtelijke) beslissingen.

### **Water als ordenend principe**

#### **Beleidsuitspraak 4: heeft doorgewerkt**

*Het watersysteem zal als een van de belangrijke ordeningsprincipes worden gehanteerd bij de inrichting van en planvorming voor de fysieke leefomgeving*

Het WHP behandelt bovenstaande beleidsuitspraak bij het thema 'Water en ruimte'. Als doelstelling is opgenomen, dat de provincie ernaar zal streven om bij de inrichting van en planvorming voor de fysieke leefomgeving het watersysteem te hanteren als één van de ordeningsprincipes. Bij nieuwe ruimtelijke afwegingen vormt water een vertrekpunt. Een belangrijk instrument hierbij is de watertoets.

Water als ordenend principe is op verschillende manieren verankerd in het streekplan, waarbij de dwarsverbanden met het WHP goed zichtbaar worden. Eén van de vijf hoofdbeleidslijnen heeft betrekking op water als ordenend principe, waarbij aangegeven is dat bij nieuwe ruimtelijke afwegingen water een vertrekpunt vormt. De hoofdbeleidslijn is uitgewerkt in een aparte paragraaf die betrekking heeft op het watersysteem. Daarbij wordt ingegaan op het provinciaal beleid over wateroverlast/waterberging, bescherming tegen hoogwater, watertekorten en verdroging, waterkwaliteit, grondwater en water in de stedelijke omgeving. Daarnaast past de provincie in het streekplan de lagenbenadering toe, waarbij water onderdeel uitmaakt van de eerste laag. Bij ruimtelijke keuzes in de tweede laag en derde laag wordt uitgegaan van het watersysteem. Als bij een integrale ruimtelijke afweging een keuze wordt gemaakt die negatieve consequenties heeft voor het watersysteem, is een goede argumentatie vereist en moeten compenserende en mitigerende maatregelen worden getroffen. Bij de verankering in het streekplan zijn ook de waterbeheerders intensief betrokken. Ten eerste, omdat de zogenaamde watertoets is toegepast. Dit is een ná de Koepelnotitie ontwikkeld procesinstrument en moet als zodanig een rol spelen tijdens het hele planproces. Hiervoor hebben de gezamenlijke waterbeheerders een wateradvies uitgebracht over water in het streekplan, dat de provincie heeft gebruikt bij de formulering van haar ruimtelijk beleid. Ten tweede, omdat zij gezamenlijk met de provincies de stroomgebiedsvisies Gelderse Vallei, Amstelland en Zuid-Holland-Zuid hebben opgesteld. De stroomgebiedsvisies vormden een belangrijke bouwsteen voor het streekplan

---

<sup>2</sup> Een milieukwaliteitsprofiel van een gebied is opgebouwd uit relevante milieuthema's waarbij per thema sprake is van een bandbreedte tussen basiskwaliteit en ambitiekwaliteit. De basiskwaliteit is de minimale kwaliteit om de beoogde functie mogelijk te maken. De ambitiekwaliteit is de kwaliteit die een optimale functie-invulling mogelijk maakt.

## **Duurzame bescherming tegen hoogwater**

### **Beleidsuitspraak 5: heeft doorgewerkt**

*De noodzakelijke ruimte voor de rivier moet primair gevonden worden binnen het bestaande winterbed. Natuur- en landschapsbouw in het winterbed is aanvaardbaar voorzover dit niet leidt tot een zodanige beperking van de waterafvoer dat de veiligheid in het gedrang komt.*

De Planologische KernBeslissing Ruimte voor de Rivier wordt opgesteld door het rijk. De provincie levert daar een bijdrage aan. Bovendien zorgt zij samen met de andere provincies voor de regionale regie. Bij het beleid voor Ruimte voor de Rivier in het WHP en het streekplan staat de veiligheid voorop. Het WHP geeft aan, dat de provincie zich met name richt op de afstemming tussen het hoofdwatersysteem en regionale watersysteem, en het behouden en verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit. Voor de regionale en boezemwaterkeringen zal de provincie uiterlijk in 2006 het gewenste veiligheidsniveau vaststellen.

In de deelgebieden Utrecht Zuidoost en Utrecht West legt het streekplan vast dat het winterbed van de rivier primair bestemd is voor waterhuishoudkundige doeleinden. Daarbij worden ecologische waarden ontwikkeld en cultuurhistorische waarden beschermd, voor zover dit te combineren is met de waterhuishoudkundige functie. Overeenkomstig de beleidsuitspraak moet de vergroting van de waterafvoer primair binnen het bestaande winterbed plaatsvinden. Gezien de grotere piekafvoeren, is het echter niet uitgesloten, dat de ruimte binnen het bestaande winterbed niet toereikend is en dat nieuwe dijkverzwaringen of andere maatregelen nodig zijn om de veiligheid te waarborgen. Daarom is in het streekplan een vrijwaringszone van 100 meter aan weerszijden van de dijk langs de Lek/Nederrijn opgenomen. In deze vrijwaringszone mogen geen ontwikkelingen plaatsvinden die een eventuele versterking/verlegging van dijken bemoeilijken.

## **Inrichting van de compacte stadsgewesten**

### **Beleidsuitspraak 6: heeft doorgewerkt**

*Het verstedelijkingsbeleid is vooral gericht op het creëren van twee kwalitatief hoogwaardige compacte stadsgewesten -Utrecht en Amersfoort-, die worden gekenmerkt door een gedifferentieerd aanbod van woningen, werkmilieus en voorzieningen.*

In het streekplan is als één van de hoofdbeleidslijnen opgenomen: "Wij streven naar een gedifferentieerd aanbod van wonen, werken en voorzieningen. Nieuwe woningbouw en bedrijventerreinen worden vooral gerealiseerd in het stadsgewest Utrecht en het gewest Eemland. Daarnaast vormen Veenendaal en Woerden regionale opvangkernen. Elders in de provincie voeren wij een terughoudend verstedelijkingsbeleid."

Zo blijkt uit het woningbouwprogramma van het streekplan dat 85% van het totale aantal woningen is gepland in het stadsgewest Utrecht en het gewest Eemland. Naast kwantiteit speelt daarbij ook kwaliteit een rol. Dit komt in het streekplan onder meer tot uiting in de gewenste woonmilieudifferentiatie. Woonmilieu betekent: de woning en de omgeving waarin de woning staat. Daarbij zijn dimensies als de ligging, de dichtheid van de bebouwing, de woningtypes, het voorzieningenniveau en de mate van functiemenging van belang. ABF-Research heeft in 2002 onderzoek gedaan naar woonmilieus. Dit heeft een wensbeeld voor het jaar 2015 opgeleverd.<sup>3</sup> Met dit onderzoek als basis wil de provincie in overleg met het stadsgewest Utrecht, het gewest Eemland en de andere streekplandeelgebieden in 2004 komen tot een gewenste woonmilieudifferentiatie per deelgebied.

Wat betreft het werken streeft de provincie ernaar om de vraag van het bedrijfsleven en aanbod van bedrijven- en kantorenlocaties met elkaar in evenwicht te brengen, zowel kwantitatief als kwalitatief. Het nieuwe beleid bevordert het tot stand komen van algemene en specifieke vestigingsmilieus met elk hun eigen kwaliteiten. Om innovatie en samenwerking bij bedrijven te stimuleren en om werkgelegenheid voor hoogopgeleiden te bieden wil de provincie, samen met de stad Utrecht,

---

<sup>3</sup> Uit het onderzoek blijkt dat er tekorten gaan ontstaan in de centrum-stedelijke en landelijk wonen woonmilieus. In het groenstedelijke woonmilieu ontstaan de komende jaren overschotten.

zichzelf profileren als dé kennisregio van Nederland, onder meer door het realiseren van een sciencepark op de Uithof.

### **Verstedelijking buiten de stadsgewesten**

#### **Beleidsuitspraak 7: heeft doorgewerkt**

*Het verstedelijkingsbeleid voorziet in beginsel niet in verdere uitbreiding van de kernen buiten de compacte stadsgewesten. Uitbreidingen kunnen worden overwogen indien deze tot een geringere aantasting van de kwaliteit van het leefmilieu leiden dan in geval van benutting van de nog resterende inbreidingsmogelijkheden en mits de uitbreiding niet leidt tot een niet aanvaardbare aantasting van de kwaliteit van het leefmilieu. Voor de regionale opvangkernen biedt het huidige streekplan nog ruime mogelijkheden voor de periode na 2005. Indien een dringende noodzaak gaat ontstaan voor (een) uitbreidingslocatie(s) buiten de stadsgewesten, zal een nadere afweging plaatsvinden, waarbij met name de omgeving van Veenendaal en Woerden in beeld komen.*

Nieuwe woningbouw en bedrijventerreinen worden vooral gerealiseerd in de stadsgewesten Utrecht en Amersfoort. Daarnaast vervullen Veenendaal en Woerden de rol van regionale opvangkern. Verder is in het streekplan aangegeven dat de provincie terughoudend omgaat met stedelijke uitbreidingen van de overige kernen buiten het stadsgewest. Uit het woningbouwprogramma van het streekplan blijkt, dat circa 90% van het totale aantal, tijdens de streekplanperiode te realiseren, woningen bestaat uit restcapaciteit (het aanbod aan woningen dat al is opgenomen in bestaande ruimtelijke plannen) en nieuwbouw op inbreidingslocaties. Als blijkt dat de mogelijkheden voor verantwoorde inbreiding en herstructurering in deze kernen niet aanwezig is, kunnen zij in beperkte mate uitbreiden. Daarbij is aangegeven dat de nieuwbouw tegemoet moet komen aan de behoefte van die kern. Ten aanzien van (kleine) kernen en leefbaarheid is opgenomen dat, als provinciaal beleid tot ernstige problemen leidt, de provincie zich tot het uiterste zal inzetten om deze consequenties te voorkomen.

### **Mate van verstedelijking: afleiding vestigingsdruk**

#### **Beleidsuitspraak 8: heeft doorgewerkt**

*Wij achten het gewenst dat een deel van de vestigingsdruk (wonen en werken) wordt afgeleid naar locaties buiten de provincie. Daarbij zullen wij ons blijven richten op Flevoland.*

In het streekplan en het SMPU is de Flevoland-optie opgenomen in verband met de provinciale visie op een beheerste groei, waarbij de ruimtelijke mogelijkheden bepalend zijn. Dit betekent, dat de vestigingsdruk niet in zijn geheel zal worden opgevangen. Almere speelt een belangrijke rol om een deel van deze druk, vanuit met name de Noordvleugel van de Randstad op de provincie Utrecht, op te vangen. Vooral voor het aspect 'wonen' is dit geconcretiseerd (7000 woningen tot 2015). Voor werken zijn geen aantallen opgenomen, maar is het als volgt omschreven: "voor bedrijven die geen dan wel minder binding hebben met onze regio, en voor nieuwe bedrijven die zich in Utrecht willen vestigen, kan Flevoland een goede optie zijn." Overigens acht de provincie Utrecht de zogeheten Stichtse Lijn noodzakelijk bij substantiële verdere verstedelijking van Almere, zeker gelet op de samenhang van het stadsgewest Utrecht met het Gooi en Almere. Over het exacte tracé en de vorm van openbaar vervoer zal nog nader onderzoek en besluitvorming moeten plaatsvinden

Over de feitelijke invulling van deze Flevoland-optie (met name op het vlak van de te realiseren woonmilieus, de werkgelegenheid, de infrastructuur en voorzieningen) gaat de provincie nog nadere afspraken maken met Almere en Flevoland.

### **Zorg voor de kwaliteit van het bestaand stedelijk gebied: stedelijke vernieuwing**

#### **Beleidsuitspraak 9: heeft doorgewerkt**

*Ten behoeve van het realiseren en instandhouden van een voldoende kwaliteitsniveau in het bestaand stedelijk gebied zullen wij ons in het kader van de stedelijke vernieuwing richten op een tijdige en bovenlokaal afgestemde aanpak. Stedelijke vernieuwing dient naast verbetering van de leefbaarheid, behoud van het culturele erfgoed en het bevorderen van een optimaal ruimtegebruik vooral gericht te zijn op het bevorderen van de sociale samenhang.*

In het streekplan is bij het hoofdstuk over wonen een apart kopje ‘Stedelijke vernieuwing’ opgenomen. Door het provinciale budgethouderschap stedelijke vernieuwing (ISV) voor alle Utrechtse gemeenten (behalve Utrecht en Amersfoort) kunnen provinciebrede thema’s bijzondere aandacht krijgen. Dit vraagt om een tijdige en bovenlokaal afgestemde aanpak. Daarbij onderkent de provincie de samenhang tussen stedelijke vernieuwing, nieuwbouw, woonmilieudifferentiatie en de regionale afstemming. Uitbreiding van de woningvoorraad op nieuwe locaties kan ongewenste effecten hebben op de leefbaarheid in bestaande buurten en wijken en daarmee ook op de (exploitatie van) bestaande woningen. Dit geldt ook bij een gespannen woningmarkt als die in de provincie Utrecht. Via stedelijke vernieuwing is het mogelijk om zowel de woningkwaliteit als de kwaliteit van de woonomgeving te verbeteren.

De relatie van stedelijke vernieuwing met cultureel erfgoed, zorgvuldig ruimtegebruik en sociale samenhang komen in het streekplan tot uiting in de verwijzing naar het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing 2 (ISV-2).<sup>4</sup>

#### **Beleidsuitspraak 10: heeft doorgewerkt**

*Ten behoeve van het realiseren en instandhouden van een voldoende kwaliteitsniveau in de kernen van het landelijk gebied zullen wij ons richten op het bevorderen van de vitaliteit van deze kernen.*

Het verstedelijkingsbeleid in het streekplan voorziet slechts in beperkte mate in verdere uitbreiding van de kernen buiten het stadsgewest Utrecht, het gewest Eemland, en de regionale opvangkernen Veenendaal en Woerden. Deze keuze is gericht op het voorkomen van verdere versnippering van het landelijk gebied en het realiseren van duurzame ecologische, agrarische, recreatieve, landschappelijke en cultuurhistorische structuren.

In streekplan is aangegeven, dat deze keuze niet ten koste hoeft te gaan van de leefbaarheid van kernen in het landelijk gebied. Binnen de rode contouren stuurt de provincie niet op aantallen. Een creatieve benutting van de inbreiding en herstructureringsmogelijkheden biedt voldoende mogelijkheden om te komen tot een toename van de woningvoorraad en/of een kwaliteitsslag in het bestaande stedelijke gebied. Over (kleine) kernen en leefbaarheid stelt de provincie het volgende: als het provinciaal beleid tot ernstige problemen leidt, zal de provincie zich tot het uiterste inzetten om de consequenties te voorkomen. Daarbij valt te denken aan het stellen van bindingseisen volgens de huisvestingswet of vervoer op maat. Dit laatste is verder uitgewerkt in het SMPU.

#### **Bereikbaarheid**

#### **Beleidsuitspraak 11: heeft gedeeltelijk doorgewerkt**

*De provincie zal zich maximaal inspannen de vermijdbare automobiliteitsgroei te verminderen. De groei van de automobiliteit moet zodanig geleid worden dat de negatieve effecten op de fysieke leefomgeving tot een minimum beperkt worden.*

In het SMPU en het streekplan staat vermeld, dat mobiliteit en bereikbaarheid essentieel zijn voor het functioneren van onze samenleving en de concurrentiepositie van de Randstad en de provincie Utrecht. In het SMPU is te lezen, dat de provincie Utrecht waar mogelijk tegemoet wil komen aan de behoefte aan mobiliteit. Dit wijkt af van het eerste deel van de beleidsuitspraak. Het is een voortschrijdend inzicht, dat met name is ingegeven door de (toenemende) mobiliteitsbehoefte in de samenleving en het veranderde nationaal verkeers- en vervoerbeleid.

Tegelijkertijd wil de provincie de negatieve effecten van verkeer en vervoer op de kwaliteit van de leefomgeving verminderen. Het tweede deel van de beleidsuitspraak wordt onderkend. Dit is zelfs één van de hoofddoelen van het SMPU. De realisatie ervan rust op drie pijlers:

---

<sup>4</sup> Zo is het prestatieveld omgevingskwaliteit uitgebreid met doelstellingen op het gebied van cultuurhistorische aspecten. Zorgvuldig ruimtegebruik blijft gehandhaafd als afzonderlijk prestatieveld. De sociale samenhang betreft een nieuw prestatieveld. De doelstelling hierbij is te komen tot een versterking van de sociaal-fysieke relatie. Fysieke investeringen renderen namelijk meer wanneer daarmee een oplossing voor sociale en veiligheidsproblemen geboden wordt. En sociale activiteiten (bijvoorbeeld op het gebied van welzijn, zorg of jongeren) hebben baat bij een op maat ingerichte fysieke omgeving.

- Verbetering van de kwaliteit door ‘schonere’ modaliteiten (fiets, openbaar vervoer, vervoer over water);
- Oormerken van een deel van het budget voor verkeer en vervoer voor concrete uitvoeringsmaatregelen;
- Efficiënte (gebieds)gerichte uitvoering door provinciale ambities en geldstromen van begin af aan integraal in te zetten.

Omdat de milieukwaliteit in de provincie Utrecht, meer nog dan in andere provincies, vooral onder druk staat van autoverkeer, wordt in het PMP vastgehouden aan het streven vermijdbare automobiliteit te verminderen door de automobilist te verleiden tot gebruik van openbaar vervoer en fiets.

Het streekplan sluit aan bij ‘het beperken van de negatieve effecten op de leefomgeving’ één van de hoofddoelen van het SMPU. Het streven is een gezonde, veilige en aantrekkelijke leefomgeving en een vitale natuur, waarbij geen vitale hulpbronnen worden uitgeput. Het beleid richt zich op het concentreren van het autoverkeer op wegen die relatief weinig invloed hebben op de leefkwaliteit. Daarnaast zal de provincie zich inspannen een kwaliteitsslag te maken voor het openbaar vervoer en voor de fiets. Zij wil op die manier de verkeersdeelnemer ertoe brengen eerder en vaker voor deze milieuvriendelijke wijzen van vervoer te kiezen. In dit verband stimuleren de provincie ook bedrijven initiatieven op het gebied van vervoersmanagement te ontplooiën voor het woon-werk en het zakelijk verkeer. Daarnaast dienen ook nieuwe woon- en werkgebieden goed bereikbaar en ontsloten te zijn per openbaar vervoer en fiets. Goede openbaar vervoers- en fietsvoorzieningen moeten vroegtijdig beschikbaar zijn.

**Beleidsuitspraak 12: heeft gedeeltelijk doorgewerkt**

*Gezien de specifieke positie van de provincie Utrecht als nationaal verkeersknooppunt zal bij het Rijk op alle daartoe geëigende wijzen actief en krachtig worden aangedrongen op maatregelen en financiering om de daaruit voortvloeiende negatieve gevolgen voor de leefbaarheid te beperken.*

De negatieve gevolgen van het verkeer en vervoer voor de leefbaarheid wil de provincie in eerste instantie binnen de mogelijkheden die zij heeft zélf oplossen door op en langs de provinciale wegen te investeren in onder meer de sociale leefkwaliteit, het geluid en de versnippering (zie Richtprogramma SMPU). Dit houdt in, dat de provincie ook anderen zal aanspreken op hun verantwoordelijkheden: overleg over het aanpassen van de snelheid op stroomwegen, integratie van de A2 bij Leidsche Rijn en dergelijke.

**Beleidsuitspraak 13: heeft gedeeltelijk doorgewerkt**

*Het goederenvervoer per trein en over water zal gestimuleerd worden.*

Het benutten van beschikbare en toekomstige transportcapaciteit (spoor en water) is noodzakelijk, naast uitbreiding van wegcapaciteit op structurele knelpunten. Dit is ook van belang uit het oogpunt van vermindering van de negatieve gevolgen voor de leefomgeving. Het SMPU geeft aan dat de provincie daarbij niet altijd initiërend is, maar soms juist faciliterend en stimulerend te werk gaat. Het actief stimuleren van regionaal goederenvervoer over het spoor is vooralsnog geen speerpunt van het provinciaal beleid. De capaciteitsruimte van het spoorwegennet is op dit moment onvoldoende om beduidend meer goederenvervoer toe te laten op het spoor. Wel staat de provincie positief tegenover initiatieven van derden in deze richting, voor zover deze niet ten koste gaan van de groeimogelijkheden in de personenmarkt en de kwaliteit van de leefomgeving, en met uitzondering van het vervoer van gevaarlijke stoffen door woonkernen. De uitwerking van beleid over overslagpunten voor goederenvervoer tussen weg en water pakt de provincie integraal op. Zo worden rond Amersfoort de mogelijkheden onderzocht voor watergebonden bedrijvigheid in relatie tot de Eem. Daarnaast zijn er in verschillende gemeenten in de provincie Utrecht loswallen aanwezig. De provincie wil bevorderen dat deze schakels voor watergebonden goederenvervoerconcepten als zodanig worden benut.

Wat betreft het transport van gevaarlijke stoffen is in het PMP het streven geformuleerd naar het realiseren van basis- en ambitiewaarden. Dit geldt zowel voor het transport over de weg, het spoor en de vaarwegen. Dit zou kunnen betekenen dat het transport van gevaarlijke stoffen moet worden verminderd. De provincie wil op langere termijn het transport van gevaarlijke stoffen over het

spoor verbeteren door het vervoer van gevaarlijke stoffen meer om het stedelijk gebied heen te laten plaatsvinden dan er doorheen. Als dit wordt gerealiseerd, kan het spoor extra worden benut voor het vervoer van gevaarlijke stoffen, omdat de trein dan niet meer langs grote bevolkingsconcentraties rijdt.

De relevante essentie vanuit het SMPU is overgenomen in het streekplan: de provincie acht voor het goederenvervoer van belang dat het vervoer per spoor en over water een grotere rol krijgt. In het verlengde hiervan is aandacht voor de positie van Lage Weide (weg/water/spoor) en het Klooster (water/weg) als overslagpunten.

#### **Beleidsuitspraak 14: heeft doorgewerkt**

*Om een goede afwikkeling van het autoverkeer in stand te houden dient een parallelsysteem ten behoeve van het regionale verkeer op het tracé van de autosnelwegen te worden ontwikkeld.*

Het SMPU geeft aan, dat op plaatsen waar verschillende gebruikers (bijvoorbeeld korte- en lange afstandverkeer) verstoring veroorzaken, het ontmengen van dat verkeer een oplossing kan bieden. Dit kan bijvoorbeeld door het aanbrengen van doorgetrokken strepen of door een fysieke scheiding. Vooral op trajecten met relatief veel op- en afritten levert ontmenging in combinatie met uitbreiding meer effect op dan alleen een extra rijstrook. Ontmengen kan daarom zinvol zijn bijvoorbeeld rondom Utrecht (A2 ten westen, A27 ten oosten en A12 tussen Woerden en Oudenrijn) en Amersfoort (met name A28) en tussen Ede en Veenendaal (A12).

In het streekplan zijn alle relevante infrastructurele projecten opgenomen. Dáár waar het SMPU aangeeft, dat een parallelsysteem zou moeten worden ontwikkeld is dat vanuit het SMPU overgenomen in het streekplan.

#### **Beleidsuitspraak 15: heeft doorgewerkt**

*Om tot een goede mobiliteitsgeleiding te komen, zal krachtig worden ingezet op het stimuleren van het openbaar vervoer en fietsgebruik. Een goede aansluiting tussen en binnen verschillende vervoersmodaliteiten heeft daarbij een hoge prioriteit.*

Het SMPU gaat sterk uit van netwerkbenadering en kwaliteitsverbetering. De auto-, openbaar vervoer- (bus, tram, spoor) en fietsnetwerken in de provincie Utrecht moeten functioneren als één doelmatig verkeers- en vervoerssysteem. De provincie wil zowel de doorstroming op de corridors als de kwaliteit van de uitvoering van het openbaar vervoer verbeteren. Hierbij gaat het om de kwaliteit van de vervoervoorzieningen, de infrastructuur, de haltes, de knooppunten en de klantgerichtheid. Bovendien streeft de provincie de toegankelijkheid van het openbaar vervoer te verbeteren voor ouderen en mensen met een beperking.

Meer dan op dit moment moet de fiets een aantrekkelijk alternatief voor de auto worden. Verder geldt voor de fiets dat comfort en stalling beter moeten. Ook de (sociale) veiligheid is van belang. De investeringen in het SMPU zijn aanzienlijk, deels via het Agenda 2010-project 'Op de fiets'. Verknoping in het licht van ketenmobiliteit is een specifiek beleidsonderdeel in het SMPU. Doel is het optimaliseren van het gebruik van de verschillende netwerken door het ontwikkelen van goede overstapmogelijkheden. Dit gebeurt in knooppunten.

Ook in het streekplan wordt gesproken over knooppunten in het licht van het infrastructurele netwerk (2<sup>e</sup> laag). Het goed functioneren van het knooppunt als overstappunt wordt bevorderd als deze samengaat met stedelijke ontwikkeling. Andersom kan ook worden gesteld dat belangrijke openbaar vervoersknooppunten bij uitstek geschikt kunnen zijn voor koppeling aan een stedelijk programma. In deze provincie gaat het daarbij met name om de grote stationslocaties met (inter)nationale relaties, te weten Utrecht CS en Amersfoort CS. Maar ook bij andere vervoersknooppunten als Woerden en Leidsche Rijn-centrum zijn er mogelijkheden voor koppeling aan een stedelijk programma.

#### **Beleidsuitspraak 16: heeft gedeeltelijk doorgewerkt**

*De provincie Utrecht wil in samenwerking met de andere betrokken partners, waaronder het Rijk, inzetten op de introductie van nieuwe technologieën in relatie tot de infrastructuurnetwerken om daarmee de capaciteit van en de veiligheid op deze netwerken te verhogen.*

Het SMPU gaat in op de mogelijkheden van dynamisch verkeersmanagement<sup>5</sup>. Een concrete uitwerking hiervan is het URRIS-project (Utrechtse Regionale Route Informatie Systeem). Dit project voor netwerkmanagement verzamelt actuele verkeersinformatie en geeft op basis hiervan adviezen aan de automobilist. Zo is het mogelijk de keuze te beïnvloeden van vervoersmodaliteit, route en moment van reizen. Het project staat model voor eventuele uitbreiding van netwerkmanagement. Ook worden technologische ontwikkelingen onderkend op het gebied van automatische voertuiggeleiding en snelheidsaanpassing en 'in-car-informatie'. Er wordt geconstateerd dat de provincie weinig greep op deze ontwikkelingen heeft, terwijl ze wel van grote invloed zijn op de set van maatregelen die zij kan inzetten voor een betere benutting. Daarom blijft de provincie de ontwikkelingen actief volgen en staat zij positief tegenover kansrijke, nieuwe technologieën. Zo volgt de provincie de ontwikkelingen in het landelijke Intermezzo-project. Dat is bedoeld om met behulp van GSM (mobiele telefonie) en GPS verkeersmanagementinformatie te genereren.

## **Economie**

### **Beleidsuitspraak 17: heeft doorgewerkt**

*Ons beleid is gericht op een kwalitatieve economische groei binnen de context van het nationale beleid en de positie van Utrecht als onderdeel van de Randstad. Daarbij wordt gestreefd naar een evenwicht tussen wonen en werken. In verband hiermee is het economisch ontwikkelingsbeleid primair gericht op voldoende werkgelegenheid voor de huidige en toekomstige beroepsbevolking van de provincie Utrecht -ook voor laaggeschoolden- en bestrijding van de werkloosheid. De compacte stadsgewesten hebben daarbij een belangrijke bovenregionale werkgelegenheidsfunctie.*

Als het over 'werken' binnen de provincie Utrecht gaat, staat in het streekplan het stimuleren van een duurzame ruimtelijk-economische ontwikkeling centraal. Hierdoor blijft het op de lange termijn voor de Utrechtse bevolking mogelijk om in de directe omgeving een eigen inkomen te verwerven.

Het streekplan gaat op verschillende plaatsen in op de positie van de provincie binnen de Deltametropool. Ook in het kader van de werkgelegenheid. Binnen de Deltametropool heeft elke regio een eigen kwalitatieve en kwantitatieve economische opgave. De economische kwaliteit van Utrecht bestaat uit een centrale ligging, een sterke, breed samengestelde diensteneconomie en een zeer hoog opgeleide beroepsbevolking.

De ambitie is om, gebruikmakend van het grote aantal hoogwaardige opleidingsinstituten en de daaruit voortkomende hoogopgeleide beroepsbevolking, dé kennisregio van Nederland te worden. Overigens blijft de provincie ruimte bieden aan grootschalige industriële en logistieke ondernemingen bedrijven, die zich al met Utrecht verbonden hebben en die willen groeien of verplaatsen. Dergelijke bedrijven zijn nodig voor het goed functioneren van de regionale economie en vervullen een belangrijke rol in het scheppen van banen voor laaggeschoolden.

In het streekplan is één van de hoofdbeleidslijnen dat de nieuwe verstedelijking (waaronder werken) vooral wordt gerealiseerd in het stadsgewest Utrecht en gewest Eemland. Daarbuiten vervullen Veenendaal en Woerden een functie als regionale opvangkern met een belangrijke regionale werkgelegenheidsfunctie voor respectievelijk Zuidoost-Utrecht en Utrecht-West.

### **Beleidsuitspraak 18: heeft doorgewerkt**

*Het provinciaal beleid is vooral gericht op het stimuleren van kansrijke, toekomstgerichte bedrijvigheid, welke aansluit bij het gemiddeld hoge opleidingsniveau van de beroepsbevolking en het (inter-)nationale vestigingsmilieu van de provincie. Speerpunten hierbij zijn de commerciële dienstverlening en schone, ruimte-intensieve bedrijvigheid die aansluit bij de kennisinfrastructuur in de provincie.*

---

<sup>5</sup> Dynamisch verkeersmanagement is een set van maatregelen waarmee op basis van actuele verkeersinformatie verkeersstromen op (een deel van) het autonetwerk, het openbaarvervoernetwerk en het fietsnetwerk worden gestuurd om de capaciteit optimaal te benutten.

In een toekomstgerichte economische structuur zijn kennisintensieve sectoren de belangrijkste pijlers.<sup>6</sup> Uit het streekplan blijkt de ambitie om dé kennisregio van Nederland te worden. De provincie vindt het belangrijk dat er ruimte is voor de eigen Utrechtse groei en nieuwe bedrijven met een duidelijke meerwaarde voor de regio (kennisintensieve bedrijven, life science, ICT, dienstverlening). Hier staat tegenover dat zij geen nieuwe grootschalige industriële en logistieke ondernemingen wil aantrekken.

Gekoppeld aan het stimuleren van toekomstgerichte bedrijvigheid is het realiseren van hoogwaardige huisvesting. In het provinciaal ruimtelijk beleid wordt gestreefd naar een gecombineerde realisatie van hoogwaardige vestigingslocaties voor kennisintensieve bedrijven én het versterken van natuur en landschap. Bij verdere initiatieven in het kader van het concept 'Groene Werklandschappen' geeft het streekplan aan, dat de provincie zich met name richt op een selectieve groep bedrijvigheid die zich kenmerkt door hoogwaardigheid (topsegment) en kleinschaligheid. De realisatie van deze bedrijvigheid op exclusieve locaties moet direct ten goede komen aan investeringen in natuur en landschap op de locatie zelf of in de directe omgeving. Eventueel kan financiële verevening plaatsvinden tussen locaties onderling, zoals dat gebeurt in het kader van Agenda 2010-project Hart van de Heuvelrug.

#### **Beleidsuitspraak 19: heeft doorgewerkt**

*In beginsel wordt in voldoende areaal aan bedrijfsterrein voorzien voor de uitvoering van het voorgestane beleid. Door de toepassing van nieuwe technologieën en efficiënter ruimtegebruik kan het ruimtebeslag voor toekomstige economische activiteiten worden beperkt. Hoge prioriteit wordt gelegd bij de herontwikkeling van bestaande locaties.*

De totale ruimtebehoefte aan bedrijventerrein voor deze streekplanperiode komt uit op 470 hectare netto, waarbij geen rekening is gehouden met de ijzeren voorraad.<sup>7</sup> De gestelde intensiveringsopgave van 15% wordt daar vanaf getrokken. Hiermee resteert een opgave van 400 hectare netto. Daar bovenop reserveert de provincie 50 hectare netto voor uit te plaatsen bedrijven, waarvan wordt verwacht dat een deel van die opgave doorschuift tot na 2015 vanwege de lange duur van de uitplaatsingstrajecten.

Eén van de hoofdbeleidslijnen uit het streekplan is 'zorgvuldig ruimtegebruik', die naast woningbouw ook ingaat op het stimuleren van intensiever ruimtegebruik op nieuwe terreinen en herstructurering van verouderde bedrijventerreinen. Voor nieuwe bedrijventerrein heeft de provincie Utrecht een ambitieuze intensiveringopgave gesteld van 15%. Daarnaast investeert zij samen met het rijk en gemeenten in een kwaliteitsverbetering van verouderde bedrijventerreinen. Tot 2010 ligt er een opgave van ruim 1050 hectare te herstructureren terrein. Het PMP haakt hierop aan. In het kader van het milieubeleid zal de provincie alle gemeenten die tot 2008 bedrijventerreinen (her)ontwikkelen ondersteuning op maat aanbieden, als er op het gebied van duurzaamheid voldoende rendement is te behalen.

#### **Recreatie en toerisme**

##### **Beleidsuitspraak 20: heeft doorgewerkt**

*Ons beleid is gericht op een tijdige realisering van een op de behoefte -zowel kwalitatief als kwantitatief- van de Utrechtse bevolking afgestemd recreatief-toeristisch voorzieningenniveau. Goede bereikbaarheid (met name per openbaar vervoer en fiets) en toegankelijkheid voor een ieder en het voorkomen van niet noodzakelijke automobiliteit zijn daarbij uitgangspunten.*

De uitspraak dat het provinciaal beleid gericht is op een tijdige realisering van een op de behoefte afgestemd recreatief-toeristisch voorzieningenniveau is overgenomen in het streekplan en uitgewerkt in een aparte paragraaf recreatie en toerisme. De beleidsuitspraak is vertaald in concrete groenprogramma's in de streekplanperiode rondom Utrecht (circa 1.300 ha, gerealiseerd in 2013) en Amersfoort (circa 350 ha, gerealiseerd in 2015). Daarnaast is een verbetering en ontwikkeling van routestructuren voor fietsen en wandelen opgenomen, die de provincie mede vorm geeft via twee Agenda 2010-projecten. Met name de fiets kan op korte reisafstanden (tot 7,5 km.) een alternatief

---

<sup>6</sup> Economisch beleidsplan 2003-2007, provincie Utrecht

<sup>7</sup> Een ijzeren voorraad is een planvoorraad van bedrijventerreinen, dat kan worden ingezet als andere plannen niet doorgaan

zijn voor de auto. In het streekplan is opgenomen dat bereikbaarheid en toegankelijkheid van het recreatief-toeristisch aantrekkelijke gebied essentieel is. Daarbij is het niet primair de benadering om automobilititeit te voorkomen, maar om de mobiliteit zo te geleiden dat de negatieve effecten op de leefomgeving minimaal zijn. Het is een kwestie van verleiden tot andere modaliteiten. Dit sluit aan op zowel het SMPU- als het PMP-gedachtegoed.

#### **Beleidsuitspraak 21: heeft doorgewerkt**

*Ten behoeve van een tijdige realisering van grootschalige recreatievoorzieningen in relatie tot stedelijke uitbreidingen, is een koppeling van uitvoering en financiering van beide projecten noodzakelijk. Een deel van de financiering van de recreatievoorziening kan plaatsvinden vanuit de exploitatie van de stedelijke uitbreiding. Dit mag niet leiden tot een hogere kavelprijs. Wij zullen ons bij het Rijk inzetten om de grondpolitiek terug te krijgen op de agenda.*

In het streekplan is zoveel mogelijk de koppeling tussen stedelijke uitbreiding en de ontwikkeling van de groene ruimte vastgelegd. Dit laat ruimte voor een financiering van de recreatievoorzieningen uit de exploitatie van het stedelijk gebied. In de praktijk blijkt echter dat vanuit de exploitatie van stedelijke uitbreiding vaak weinig wordt bijgedragen aan de ontwikkeling van het omliggend gebied. Dit omdat het al een grote opgave blijkt te zijn om alleen al voor 'rood' de exploitatie sluitend te krijgen.

Grondpolitiek is niet alleen een onderwerp, dat bij het Rijk in de belangstelling staat. In het streekplan is opgenomen dat ook de provincie zich oriënteert op de mogelijkheden voor een actieve participatie op de grondmarkt. Reden hiervoor is, dat er onvoldoende grond op de markt komt en dan alleen tegen hoge prijzen. Dit bemoeilijkt de uitvoering van ons beleid voor onder meer de EHS en de groengebieden.

#### **Beleidsuitspraak 22: heeft doorgewerkt**

*De toeristische potentie van de provincie, waaronder het cultureel erfgoed, kan verder worden benut voorzover dit niet ten koste gaat van de recreatief-toeristische gebruiks- en belevingsmogelijkheden voor de regio-inwoners. Hierbij zal het accent moeten liggen op stedelijke toeristische attracties met een hoge kwaliteit. Het bevorderen van grootschalig toerisme in het landelijk gebied is niet gewenst.*

In het streekplan is opgenomen dat de provincie Utrecht de toeristische mogelijkheden van met name de Heuvelrug, Vinkeveense Plassen, cultuurhistorische objecten, dagattracties en een aantal cultuurhistorisch waardevolle steden verder wil benutten. Hierbij is het belangrijk dat eventuele nieuwe toeristische voorzieningen worden gecombineerd met de behoefte aan voorzieningen van de inwoners van het betreffende gebied. Door de zonering van het landelijk gebied worden de ontwikkelingsmogelijkheden voor recreatie en toerisme bepaald. Daarbij wordt in bepaalde landelijk gebied categorieën een grootschalige toeristische activiteit niet categorisch uitgesloten, maar is de aanvaardbaarheid afhankelijk van de consequenties voor de ruimtelijke kwaliteit.

### **Natuur en landschap**

#### **Beleidsuitspraak 23: heeft gedeeltelijk doorgewerkt**

*Ons beleid is er op gericht om in 2020 de gehele ecologische hoofdstructuur en de strategische groenprojecten gerealiseerd te hebben. Essentieel uitgangspunt daarbij is het structureel geregeld zijn van het beheer.*

In het streekplan is opgenomen dat de provincie zwaar inzet op zo spoedig mogelijke realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), met 2018 als oorspronkelijk genoemde einddatum. Voor de realisatie ervan is de provincie echter afhankelijk van het beschikbaar komen van voldoende geld van het Rijk. Zie ook beleidsuitspraak 20, wanneer het gaat over de strategische groenprojecten.

Het 'structureel geregeld zijn van het beheer' wordt niet uitgewerkt in het streekplan. Dat gaat het strategische karakter te boven.<sup>8</sup> Overigens wordt landinrichting wel onderschreven als belangrijk

---

<sup>8</sup> Dit neemt niet weg dat er voor de EHS op operationeel niveau wel afspraken zijn gemaakt over het beheer. Hierbij spelen terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties en particulieren een rol. Via onder andere het Programma Beheer (LNV) worden middelen beschikbaar gesteld. Voor de strategische groenprojecten buiten de EHS zijn of worden ook afspraken gemaakt over het beheer.

instrument om de gewenste ruimtelijke inrichting van het landelijk gebied te realiseren. Veel natuurontwikkelingsprojecten en recreatievoorzieningen komen tot stand in landinrichtingsprojecten.

Het SMPU benadert de EHS vanuit de investeringen in het ontsnipperen van natuur door faunapassages en waar mogelijk afwaarderen van de functie van wegen en/of geleiden van verkeersstromen.

Vanuit het PMP streeft de provincie naar behoud en versterking van de biodiversiteit door natuur te versterken, gebieden te verbinden en optimale leefomstandigheden te creëren. De provincie beperkt zich daarbij niet tot de EHS, maar wil ook daarbuiten de biodiversiteit vergroten door verbreding van de landbouw te stimuleren

Op de functiekaart van het WHP worden natte ecologische verbindingzones aangegeven, waaraan doelstellingen zijn gekoppeld voor het waterbeheer. Daarnaast streeft de provincie naar robuuste eenheden in het watersysteem en kan realisatie van de EHS daaraan bijdragen door versnipperde natuurgebieden bij elkaar te voegen.

### **Landbouw: Oplossingsrichtingen**

#### **Beleidsuitspraak 24: heeft doorgewerkt**

*In ons beleid voor de landbouw maken wij een onderscheid naar gebieden: landbouwkerngebieden, verwevingsgebieden en overgangsgebieden.*

De genoemde driedeling is in het streekplan op de themakaart voor land- en tuinbouw opgenomen onder de namen landbouwkerngebied, landbouwverwevingsgebied en landbouwovergangsgebied. De visiekaart geeft globaal aan waar deze gebieden liggen en welke kansen deze gebieden de landbouw bieden. Alleen als er planologische duidelijkheid is over de kansen die de verschillende gebieden bieden voor vernieuwing van de landbouw, zullen agrarische ondernemers bereid zijn te investeren. De visiekaart voor de sector landbouw heeft na de afweging met andere belangen zijn verdere vertaling gekregen in de zonering van het landelijk gebied op de streekplankaart.

In het PMP streeft de provincie bij de doelgroep 'landbouw' naar een toekomstgerichte duurzame bedrijfsvoering. De gebiedsindeling komt niet expliciet ter sprake, er wordt verwezen naar het streekplan.

Het WHP kent twee landbouwfuncties: Landbouw en Verweving landbouw en natuur. In het WHP worden doelen geformuleerd voor het waterbeheer voor deze functies.

### **Landbouw: Nadere invulling verwevingsgebieden**

#### **Beleidsuitspraak 25: heeft doorgewerkt**

*Om een verpaupering van het landelijk gebied te voorkomen is het bieden van ruimte voor aanvullende inkomsten voor de agrariërs in de verwevingsgebieden noodzakelijk. De provincie zal hier vormen van verbrede landbouw stimuleren.*

In het streekplan is deze beleidsuitspraak vertaald in de vorm van groene en blauwe diensten. Hierbij gaat het om het leveren door de landbouw van diensten op het gebied van onder meer recreatie, natuur- en landschapsbeheer en zorg. In het streekplan is opgenomen, dat niet alleen in de verwevingsgebieden, maar ook in de landbouwkerngebieden en landbouwovergangsgebieden de productie van deze diensten mogelijk is. Het stimuleringsbeleid van de provincie is echter vooral gericht op de landbouwverwevingsgebieden.

In het kader van het milieubeleid ondersteunt de provincie de verbreding van de landbouw –in termen van groene en blauwe diensten- provinciebreed. In het PMP is te lezen, dat de provincie in aanvulling op het Europese en nationale beleid het transitieproces naar een duurzame landbouw stimuleert. Om het stimuleringsbeleid (voorlichting en educatie) integraal en gebiedsgericht in te vullen is er samen met het landbouwbedrijfsleven een uitvoeringsorganisatie opgericht, de stichting Landbouw en milieu (Lami).

In het WHP worden blauwe diensten genoemd, waarbij agrariërs een financiële vergoeding krijgen voor aan waterbeheer gerelateerde diensten als waterberging op hun land en voor de landbouw suboptimaal peilbeheer. Dit geldt niet alleen voor de verwevingsgebieden, maar ook voor de gebieden met de hoofdfunctie landbouw.

#### **Beleidsuitspraak 26: heeft doorgewerkt**

*Duurzame vormen van platteland vernieuwing, die niet zonder meer aan het landelijk gebied zijn gerelateerd, zijn aanvaardbaar voorzover de balans tussen de economische betekenis en de eventuele ruimtelijke gevolgen ervan voor de kwaliteit niet negatief uitvalt. Platteland vernieuwing is in ieder geval niet aanvaardbaar indien dit leidt tot een beperking van de agrarische bedrijfsvoering van bestaande bedrijven.*

Deze beleidsuitspraak is in het streekplan nader uitgewerkt bij het provinciaal ruimtelijk beleid over functieverandering. Bij functieverandering gaat het om de vestiging van een niet-agrarische bedrijfstype in bestaande of te vernieuwen bedrijfsbebouwing. Er is een aantal functies aangegeven die in dit verband aanvaardbaar zijn: ambachtelijke bedrijvigheid, kleinschalige handel of dienstverlening, en recreatie van beperkte omvang. Daarbij is opgenomen dat omliggende bedrijven niet in hun bedrijfsvoering mogen worden belemmerd.

#### **Rood voor groen**

#### **Beleidsuitspraak 27: heeft doorgewerkt**

*In gebieden waar de noodzaak van de realisering van groenstructuren urgent is, vinden wij het - onder strikte voorwaarden- aanvaardbaar dat de exploitatie van de aanleg plaatsvindt door de bouw van stedelijke elementen in het landelijk gebied, mits er een evenwicht bestaat tussen de aard en omvang van de toegevoegde stedelijke functie en de omvang en kwaliteit van het groenelement.*

Aanvullend op de EHS en de groenprogramma's rond Utrecht en Amersfoort, zijn er veel initiatieven om door 'rood voor groen' de ruimtelijke kwaliteit te verhogen. In het streekplan is opgenomen dat de provincie medewerking wil verlenen aan 'rood voor groen' buiten de EHS in enkele categorieën landelijk gebied<sup>9</sup>, mits het initiatief daadwerkelijk leidt tot verhoging van de ruimtelijke kwaliteit en de hoeveelheid toe te voegen bebouwing in verhouding staat met de hoeveelheid extra groen.

Het vigerende streekplan sluit rode ontwikkelingen op de Heuvelrug uit. Het nieuwe streekplan haakt aan op het Agenda-2010-project Hart van de Heuvelrug: Op beperkte schaal vindt de provincie ontwikkeling van het rood aanvaardbaar als deze leidt tot een belangrijke versterking van de ecologische samenhang op of met de Heuvelrug, evenals de gewenste kwaliteitsverbetering voor wonen, werken en recreëren. Deze rode ontwikkelingen moeten altijd gepaard gaan met een substantiële afname van rode functies in meer kwetsbare delen elders op de Heuvelrug of met het beter functioneren van de groene functies. De financiële opbrengsten van nieuwe rode functies moeten worden ingezet voor afname van de rode functies elders in het Hart van de Heuvelrug of voor robuustere groene functies.

Ook het concept van de Groene Werklandschappen is een verdere uitwerking van de beleidsuitspraak. De provincie streeft ernaar hoogwaardige vestigingslocaties voor bedrijven te realiseren en tegelijkertijd natuur en landschap te versterken. Momenteel wordt dit concept verder handen en voeten gegeven. Het gaat daarbij niet om bedrijventerreinen in het groen, maar om relatief kleinschalige en hoogwaardige (topsegment van het bedrijfsleven) economische ontwikkelingen. Hiermee wordt het scala aan vestigingslocaties binnen de provincie verbreed en verdiept. De provincie wil zich hiermee gaan profileren en onderscheiden ten opzichte van de rest van de Randstad. Groene Werklandschappen kunnen alleen gerealiseerd worden als er een directe koppeling tussen rode en groene investeringen (compensatie) wordt gemaakt. De bedrijvigheid op exclusieve locaties moet direct ten goede komen aan investeringen in natuur en landschap op de locatie zelf of in de directe omgeving. In 2004 wordt duidelijk of en wáár in de provincie geschikte locaties zijn en aan welke criteria de ontwikkelingen moeten voldoen. Als daartoe aanleiding ontstaat zullen PS bij de vaststelling van het streekplan een en ander nader specificeren.

---

<sup>9</sup> Dit is: in de categorieën 1 (hoofdfunctie stedelijk uitloopgebied) en 3 (verweving van functies)

## 2.2 Sociale cohesie

Bij de vaststelling van de Koepelnotitie is door Provinciale Staten besloten om een hoofdstuk Sociale cohesie aan de Koepelnotitie toe te voegen. Daarin staat vermeld dat er sprake van sociale cohesie is als:

- mensen in hun denken en handelen onderlinge betrokkenheid en solidariteit tonen,
- die betrokkenheid en solidariteit een probleemoplossend vermogen hebben

### **Doelstelling Sociale cohesie**

*Bewerkstelligen dat in het beleid voor de fysieke leefomgeving de juiste voorwaarden aanwezig zijn, nu en in de toekomst, voor sociale cohesie.*

In het streekplan onderkent de provincie het grote maatschappelijke belang dat is gediend bij een goede sociale samenhang. Immers, woonmilieudifferentiatie, aanwezigheid van voorzieningen, de vitaliteit van het landelijk gebied, menselijke schaal en bereikbaarheid zijn voorbeelden van aspecten die bepalend zijn voor de sociale samenhang én mede bepaald worden door het ruimtelijk beleid. De provincie zal het ruimtelijk beleid dan ook mede richten op het versterken van de sociale samenhang.<sup>10</sup> Leefbaarheid in kleine kernen (zie beleidsuitspraak 10), herstructurering van wijken, veiligheid en vergrijzing van de samenleving (zie beleidsuitspraak 9) zijn hierbij onderwerpen met bijzondere aandacht.

De provincie heeft de ambitie om, gebruikmakend van het grote aantal hoogwaardige opleidingsinstituten in onze provincie en de hoogopgeleide beroepsbevolking, dé kennisregio van Nederland te worden. Het is belangrijk dat er ruimte is voor nieuwe bedrijven met een duidelijke meerwaarde voor de regio (kennisintensieve bedrijven, ICT, life science, dienstverlening). Echter, de provincie wil ook ruimte blijven bieden aan grootschalige industriële en logistieke ondernemingen, die zich al met Utrecht verbonden hebben en die willen groeien of zich verplaatsen. Dergelijke bedrijven zijn nodig voor het goed functioneren van de regionale economie én vervullen een belangrijke rol in het scheppen van banen voor laaggeschoolden.

Het SMPU besteedt bij de behandeling van het hoofddoel over de kwaliteit van de leefomgeving onder het kopje ‘Sociale leefkwaliteit’ aandacht aan sociale samenhang. Spoor- en autowegen fungeren als verbinding, maar ook als barrière voor menselijk verkeer. Daar waar zich knelpunten voordoen stelt de provincie zich tot doel de oversteekbaarheid van provinciale wegen te verbeteren. Ook de beschikbaarheid en toegankelijkheid van openbaar vervoervoorzieningen en de kwaliteit daarvan beïnvloeden de sociale samenhang in het buitengebied. Inwoners van het buitengebied kunnen er hun sociale netwerk mee onderhouden en deelnemen aan het maatschappelijke leven. Meer dan in het verleden hecht de provincie grote waarde aan het fysiek en sociaal toegankelijk maken van het openbaar vervoer, met name ook voor mensen die minder mobiel zijn, zoals ouderen en rolstoelgebruikers.

---

<sup>10</sup> Naast de strategische plannen zal de doelstelling uit het toegevoegd hoofdstuk ‘Sociale cohesie’ verder gestalte krijgen in een integrale Sociale Agenda. Op deze Agenda komen urgente, concrete projecten te staan. Bij de uitwerking dient zich uitdrukkelijk de kans aan verbindingen te leggen tussen enerzijds de sociale pijler en anderzijds de fysieke en economische pijlers.

## 2.3 Conclusies

Al met al valt te concluderen dat de Koepelnotitie haar nut heeft bewezen. Er ontstaan doorgangen tussen de schotten, de strategische plannen ondersteunen elkaar en verwijzen ‘over-en-weer’ naar elkaars beleid. De kwaliteit van de fysieke leefomgeving, die in de Koepelnotitie is beschreven aan de hand van duurzaamheid en leefbaarheid, is verankerd in alle strategische plannen.

Bij het opstellen van de strategische plannen is bewust gebruik gemaakt van de Koepelnotitie Fysieke Leefomgeving en in sommige gevallen is er bewust van afgeweken. Een voorbeeld van dit laatste is beleidsuitspraak 11 (zie hieronder).

De beleidsuitspraken hebben grotendeels doorgewerkt in het beleid van de provinciale strategische plannen. Van de 27 beleidsuitspraken hebben er 23 doorgewerkt. Er is geen enkele beleidsuitspraak, die niet heeft doorgewerkt. Vier beleidsuitspraken hebben gedeeltelijk doorgewerkt:

- Beleidsuitspraak 11 (op p.8) heeft gedeeltelijk doorgewerkt, omdat de provincie waar mogelijk voortaan tegemoet wil komen aan de mobiliteitsbehoefte. Het is een voortschrijdend inzicht, dat met name is ingegeven door de (toenemende) mobiliteitsbehoefte in de samenleving en het veranderde nationaal verkeers- en vervoerbeleid.
- Beleidsuitspraak 12 (op p.9) heeft gedeeltelijk doorgewerkt, omdat de provincie in eerste instantie de negatieve gevolgen van het verkeer en vervoer voor de leefbaarheid, binnen de mogelijkheden die zij heeft zélf wil oplossen. Daarbij spreekt zij ook anderen aan op hun verantwoordelijkheden, maar dat gaat niet zover als in de beleidsuitspraak wordt gesuggereerd: “zal bij het Rijk op alle daartoe geëigende wijzen actief en krachtig worden aangedrongen.”
- Beleidsuitspraak 13 (op p.9) heeft gedeeltelijk doorgewerkt, omdat aan de ene kant het actief stimuleren van regionaal goederenvervoer over het spoor vooralsnog geen speerpunt van het provinciaal verkeers- en vervoerbeleid is. De capaciteitsruimte van het spoorwegennet is op dit moment onvoldoende om beduidend meer goederenvervoer toe te laten op het spoor. Aan de andere kant krijgt het goederenvervoer over water een grotere rol: Om het goederenvervoer over water te stimuleren wil de provincie, dat de schakels voor watergebonden goederenvervoerconcepten (de loswallen) als zodanig worden benut.
- Beleidsuitspraak 16 (op p.10) heeft gedeeltelijk doorgewerkt, omdat de provincie weinig greep op technologische ontwikkelingen heeft. Deze zijn echter wel van grote invloed op de set van maatregelen, die de provincie kan inzetten voor een betere benutting van de bestaande infrastructuur. De provincie blijft deze ontwikkelingen actief volgen. De beleidsuitspraak gaat meer uit van een initiërende rol: “de provincie wil in samenwerking met andere betrokken partners, waaronder het Rijk, inzetten op de introductie van nieuwe technologieën.”

Opvallend is dat het hierbij gaat over beleidsuitspraken, die het verkeers- en vervoerbeleid betreffen. De verklaring ligt in een wijziging van beleidskoers ten opzichte van de Koepelnotitie. Bovendien weet de provincie met het Strategisch Mobiliteitsplan Utrecht beter het ‘willen’ en ‘kunnen’ in evenwicht te brengen

Doorwerking van de overkoepelende beleidsuitspraken in het beleid van de strategische plannen, wil nog niet zeggen dat het in de praktijk daadwerkelijk gerealiseerd wordt. Welke rol heeft de provincie en kán zij die waarmaken? Voorbeelden zijn:

- Beleidsuitspraak 5 (op p.6): De Planologische KernBeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier wordt opgesteld door het rijk. De provincie draagt bij aan het opstellen ervan. De vraag rijst in hoeverre de provincie zélf inhoud kan geven aan de betreffende beleidsuitspraak en of zij er goed aan gedaan heeft de uitspraak zo stellig op te nemen in de Koepelnotitie.
- Beleidsuitspraak 21 (op p.13): In het streekplan is de koppeling tussen stedelijke uitbreiding en de ontwikkeling van de groene ruimte vastgelegd. Dit laat ruimte voor financiering van recreatievoorzieningen uit de exploitatie van het stedelijk gebied. In de praktijk blijkt echter dat vanuit de exploitatie van stedelijke uitbreiding vaak weinig wordt bijgedragen aan de ontwikkeling van het omliggend gebied.

Voor sociale cohesie is een ‘toegevoegd hoofdstuk’ opgesteld: Sociale cohesie; Handvat voor integraal beleid. Hierin stelt de provincie zich het doel te bewerkstelligen, dat in het beleid voor de fysieke leefomgeving de juiste voorwaarden aanwezig zijn, nu en in de toekomst, voor sociale cohesie. Deze doelstelling heeft doorgewerkt in het beleid van met name het streekplan en het SMPU.

### 3. Vooruitblik

Uit het vorige hoofdstuk blijkt dat de Koepelnotitie haar nut heeft bewezen als gezamenlijke opmaat voor de nieuwe generatie strategische plannen. Of er nog evenveel sturingskracht van de Koepelnotitie uitgaat voor de toekomst is nog maar de vraag. Haar tweede functie (Strategische visie voor de fysieke leefomgeving van de provincie Utrecht tot 2020, zie paragraaf 1.1) is onder druk komen te staan. Niet alleen vanwege het feit dat de nieuwe generatie strategische plannen -met het streekplan en het SMPU voorop- voor een groot deel de planningshorizon van de Koepelnotitie afdekken. Ook andere overwegingen laten de vraag rijzen of de provincie toe is aan een opvolger van de Koepelnotitie:

- De Koepelnotitie zou nieuwe impulsen geven aan het nadenken over eigen taken, positie, rollen en houdingen (zie hoofdstuk 1). Het zijn echter andere factoren geweest dan de Koepelnotitie, die de provincie in de startblokken hebben gezet om erover na te denken. Hierbij gaat het onder meer over:
  - de Fundamentele Herziening van de Wet op de ruimtelijke ordening, die naar verwachting per 2006 het nieuwe planfiguur van de structuurvisies introduceert. Dit betekent, dat de provincie is gaan anticiperen op haar veranderende rol. Het huidige toelatingsbeleid, met zijn reactieve karakter, zal moeten veranderen in de richting van een pro-actieve, ontwikkelingsgerichte aanpak.
  - De vernieuwing van het milieubeleid. Het Nationaal Milieubeleidsplan 4 laat zien, dat er een aantal hardnekkige milieuproblemen zijn. Om die op te lossen zijn ingrijpende maatschappelijke veranderingen (transities) nodig.
- De nieuwe generatie strategische plannen leveren voortschrijdende inzichten op. Voorbeelden zijn: de lagenbenadering, de categorisering van wegen, ‘mobiliteit mag’, de netwerkgedachte waarbij elke modaliteit haar eigen netwerk heeft, waterbeheer 21e eeuw, de differentiatie van milieukwaliteit naar gebieden, de hoge provinciale inbreidingsambitie, de vergrote beleidsvrijheid van gemeenten binnen de rode contour . Het risico bestaat, dat de volgende generatie strategische plannen niet meer ‘gevangen’ kunnen worden in de Koepelnotitie
- Diverse problemen voor de langere termijn komen in de strategische plannen niet tot oplossingen. Zo heeft de provincie geen eenduidig antwoord op de vraag óf en wáár nieuwe verstedelijking ná de planhorizon van het streekplan (2015) zou moeten plaatsvinden. Tot nog toe zijn slechts enkele mogelijke ontwikkelingsrichtingen aangegeven in het kader van de Utrechtse Verkenning Vijfde Nota.
- Maatschappelijke en private partijen -al dan niet gezamenlijk- bedden hun eigen wensen en belangen in in een integrale visie op de ruimte voor een langere termijn dan 2015 (Bijvoorbeeld. Schaakbordmodel Utrechtse Heuvelrug )
- In toenemende mate wordt gezamenlijk met de regiopartners van de NV-Utrecht positie bepaald om de inbreng bij het rijk adequaat te kunnen leveren. Ook vindt een schaa sprong plaats: op het schaalniveau van de Randstad (Deltametropool) en van de Noordvleugel worden prioriteiten gesteld en investeringspakketten samengesteld. Voor het Groene Hart wordt gestreefd naar investeringen, die een duurzaam functioneren van dit gebied waarborgen. Veel van deze ontwikkelingen overschrijden de planhorizon van de nieuwe strategische plannen.
- Bovendien zullen onze partners het lange termijn beleid in de eigen documenten vertalen. Zo zal het nieuwe Regionaal Structuur Plan van het BRU een sterker doorkijkje ná 2015 bevatten dan het Streekplan.

Kijkend naar bovengenoemde overwegingen, lijkt de toekomstvisie uit de Koepelnotitie niet langer sturend te zijn voor de toekomst ná 2020. De provincie kan er goed aan doen zich te oriënteren, of er inderdaad een noodzaak is (en zo ja, in welke vorm?) voor een mogelijke nieuwe lange termijnverkenning tot 2030.